

УДК 316.614:364-785.14-053.2+056.26:141.319.8

*Плахіна Т.С.
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ПОРІВНЯННЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ ЗВИЧАЙНОЇ ДИТИНИ ТА ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

В статті розглядається проблематика порівняння процесів соціалізації та адаптації звичайної дитини та дитини з інвалідністю. Визначено основні особливості соціалізації та адаптації дітей з інвалідністю в Україні. Автором доведено, що від виховання дитини залежить її майбутнє, а особливо це стосується дітей із інвалідністю. Доведено також, що звичайні діти які зростають у посиленій опіці, доволі важко адаптуються до сучасного суспільства та у середовищі, особливо серед своїх однолітків у дитинстві, не говорячи про дітей із інвалідністю. Автор вказує на те, що процес соціалізації та адаптації дітей з інвалідністю в порівнянні з звичайними дітьми є ускладнений саме характером інвалідності, що і повинно впливати на вироблення методик успішної соціальної адаптації з врахуванням особливостей інвалідності. Спираючись на аналіз сучасного стану процесу соціалізації дітей з інвалідністю України, автором були визначені умови забезпечення ефективності адаптації та соціалізації дітей з інвалідністю в умовах сучасного суспільства та міжособистісної взаємодії звичайних дітей та дітей з інвалідністю.

Ключові слова: дитина з інвалідністю, дитина з обмеженими можливостями, адаптація, соціалізація.

Плахіна Т.С. Сопоставление процесса социализации и адаптации обычного ребенка и ребенка с инвалидностью: философско-антропологический аспект. В статье рассматривается проблематика сравнения процессов социализации и адаптации обычного ребенка и ребенка с инвалидностью. Определены основные особенности социализации и адаптации детей с инвалидностью в Украине. Автором доказано, что от воспитания ребенка зависит его будущее, а особенно это касается детей с инвалидностью. Доказано также, что обычные дети, которые растут в усиленной опеке, довольно трудно адаптируются к современному обществу и в среде, особенно среди своих сверстников в детстве, не говоря о детях с инвалидностью. Автор указывает на то, что процесс социализации и адаптации детей с инвалидностью по сравнению с обычными детьми является осложненный именно характером инвалидности, и должен влиять на выработку методик успешной социальной адаптации с учетом особенностей инвалидности. Опираясь на анализ современного состояния процесса социализации детей с инвалидностью Украины, автором были определены условия обеспечения эффективности адаптации и социализации детей с инвалидностью в условиях современного общества и межличностного взаимодействия обычных детей и детей с инвалидностью.

Ключевые слова: *ребенок с инвалидностью, ребенок с ограниченными возможностями, адаптация, социализация.*

Plahina T. Comparison of adaptation and socialization normal child and child with disabilities: philosophical and anthropological aspect *In the article the problems of comparing the processes of socialization and adaptation of normal child and a child with a disability. Author defined the basic features of socialization and adaptation of children with disabilities in Ukraine. Author proved that raising a child depends on its future, and especially for children with disabilities. It is also proved that ordinary children who grow up in enhanced care, quite difficult to adapt to modern society and in the environment, especially among their peers in childhood, not to mention children with disabilities. The author points out that the process of socialization and adaptation of children with disabilities compared to conventional children is complicated by the nature of disability is that it should affect the production techniques of successful social adaptation to the specific disability. Based on the analysis of the current state of the socialization process of children with disabilities Ukraine, the author has the conditions to ensure the effectiveness of adaptation and socialization of children with disabilities in today's society and interpersonal interaction normal children and children with disabilities.*

Key words: *disabled child, child with disabilities, adaptation, socialization.*

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві спостерігається не тільки стабільне скорочення числа працездатного населення, а й зберігається тенденція погіршення його якісного складу на тлі зростання інвалідизації дітей, що стає відчутним обмеженням економічного розвитку країни. У зв'язку з цим, вирішення основних соціальних проблем дітей з обмеженими можливостями, в тому числі їх навчання, дозволить багато в чому змінити не тільки становище цієї групи в суспільстві, сформуванню певний рівень соціокультурної толерантності до них, а й стабілізувати трудові ресурси країни. На сьогоднішній день проблема інтеграції дітей-інвалідів у суспільство обумовлена, з одного боку, наявністю в них відхилень в психологічному та фізичному розвитку, а з іншого – недостатньою досконалістю самої системи соціальних відносин, яка через певну жорстокість вимог до своїх потенційних суб'єктів виявляється недоступною для дітей з обмеженнями життєдіяльності. Особливо важливим є дослідження особливостей процесу соціалізації та адаптації дітей з інвалідністю в порівнянні з звичайними дітьми.

Метою статті є здійснення порівняльної характеристики процесу соціалізації та адаптації звичайної дитини та дитини з інвалідністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні процес соціалізації є предметом дослідження фахівців багатьох галузей наукового знання – психологів, філософів, соціологів, педагогів, соціальних психологів та фахівців із соціальної роботи, які розкривають різні аспекти цього процесу, досліджують механізми, етапи і стадії, фактори соціалізації. Так, Лазаренко Катерина Павлівна в своїй статті «Особливості адаптації дітей-інвалідів з патологією опорно-рухового апарату» виокремлює характерні риси адаптації дітей з інвалідністю саме з патологією опорно-рухового апарату.

Черкашенко Віктор Олександрович в статті «Соціально-педагогічні проблеми соціалізації дітей з обмеженими можливостями» приділяє увагу в тому числі і педагогічним проблемам соціалізації дітей з інвалідністю. Проте проблеми соціалізації дітей з інвалідністю у вітчизняній літературі все ще не є предметом спеціальних глибоких досліджень, хоча проблема соціалізації дітей, підлітків і дорослих з порушеннями психічного і фізичного розвитку дуже актуальна і в теоретичному і в практичному відношенні.

Виклад основного матеріалу. На думку Євгена Юрійовича Соболя, від самого свого народження дитина на свідомому та підсвідомому рівнях прагне інтегруватися до оточуючого середовища задля свого виживання та самореалізації. Водночас, будучи істотою колективною, вона в цьому процесі намагається перейняти полівекторний спосіб життя конкретного суспільства, тобто відбувається соціальна адаптація дитини, яка має систематичний характер і багато в чому відповідає віковій періодизації життя людини [5, с. 238].

Якщо з раннього дитинства особа вже має статус особи з інвалідністю, то подальша соціальна адаптація стає надзвичайно складним і не завжди ефективним заходом без своєчасного втручання.

Соціалізація – двосторонній процес, у ході якого суспільство передає, а індивід засвоює певні соціальні норми, цінності і правила поведінки. Соціалізація – це розвиток людини впродовж її життя у взаємодії з довкіллям у процесі засвоєння і відтворення соціальних норм і цінностей, а також саморозвитку й самореалізації в тому суспільстві, до якого вона належить.

З точки зору В.О. Черкашенко, соціалізація – це процес засвоєння людиною зразків поведінки, психологічних установок, соціальних норм і цінностей, знань, навичок, який відбувається під впливом зовнішнього середовища (виховання, навчання, ЗМІ), так і в результаті самосприйняття і самомоделювання життя, які допомагають їй функціонувати як у конкретному суспільстві, так і у світовому просторі. Тут є елементи соціального програмування, соціального проектування, результат соціальних практик [8, с. 95].

Людмила Іванівна Міщик стверджує, що у розвинених країнах інтегровані школи вже реальність, в нашій – поодинокі випадки. Інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання в умовах загальноосвітнього закладу [3, с. 139].

Дитина, що має інвалідність, може бути так само здібна і талановита, як і її одноліток, що не має проблем із здоров'ям, виявити свої дарування, розвинути їх; дитина – не пасивний об'єкт соціальної допомоги, а людина, що розвивається, яка має право на задоволення різносторонніх соціальних потреб в пізнанні, спілкуванні, творчості; держава покликана не просто надати дитині, що має інвалідність, певні пільги і привілеї, вона повинна піти назустріч її соціальним потребам і створити систему соціальних служб, що дозволяють знівелювати обмеження, що перешкоджають процесам соціальної реабілітації й індивідуального розвитку.

Але проблема інвалідності не обмежується медичним аспектом, вона в у значно більшій мірі є соціальною проблемою нерівних можливостей. Тут відбитий дефіцит бачення соціальної суті дитини.

Соціальна інтеграція здійснюється через соціальну адаптацію дитини з інвалідністю в освітньому середовищі. Передача соціального досвіду, навчання соціальних форм і способів діяльності здійснюється за допомогою виховання, навчання, включення в різні види діяльності, соціальної та професійної реабілітації.

Соціальна адаптація – найважливіший механізм соціалізації та показник ступеня інтегрованості. Соціальна адаптація здійснюється у процесі різних видів діяльності (грі, спілкуванні, навчанні, праці) і самосвідомості людини.

Педагогічна інтеграція – це включення дітей із вадами розвитку в єдиний навчальний простір, визначений загальноосвітньою програмою. За результатами діагностики рівня когнітивних здібностей та фізичної спроможності передбачається спеціальне навчання у класі (групі), але в межах єдиного навчального закладу.

У цілому можна вважати, що соціальна адаптація передбачає способи інтеграції індивіда до відповідного соціального середовища з урахуванням його внутрішніх інтересів, мотивів тощо. Процес адаптації індивіда, включаючи фізіологічний, біологічний, психологічний та соціальний рівні, за критерієм домінуючої форми адаптивної діяльності передбачає три етапи:

1) орієнтаційний – спрямований на ознайомлення адаптантів із соціальним середовищем;

2) оціночний, коли відбувається диференціація соціального досвіду та способу життя на взаємоприйнятний та взаємовідхилений відбір можливих за нових умов форм і способів діяльності згідно з установками та ціннісними орієнтаціями, які раніше сформувалися в адаптанта;

3) етап сумісності – досягнення суб'єктом стану адаптованості; отже, адаптацію необхідно розуміти і як відповідний процес, і як його кінцевий результат, виражений у стані адаптованості особи до нових факторів середовища.

Добре адаптованою психоаналітики вважають людину, у якої продуктивність, задоволення життям і психічна рівновага не порушені. У процесі адаптації активно змінюється як особа, так і середовище, внаслідок чого між ними встановлюються відносини адаптованості.

Адаптаційні процеси можуть відбуватися в одному із таких напрямів: а) адаптивність як справжня чи відносна гармонійність між суб'єктивними цілями і кінцевими результатами, що супроводжуються позитивними ставленнями індивіда; б) неадаптивність як більшою чи меншою мірою усвідомлена невідповідність між цілями і результатами діяльності, що породжує амбівалентні почуття й оцінки; в) дезадаптивність як певна дисгармонія між цілями і результатами [5, с. 239].

На думку О.Я. Примака, соціалізація це розвиток і самореалізація людини протягом усього життя в процесі засвоєння і відтворення культури суспільства. Під соціалізацією розуміють процес засвоєння людиною соціального досвіду, прилучення його до суспільних відносин. У процесі соціалізації особистість набуває якості, необхідні для життя в суспільстві, засвоює певні цінності і форми поведінки. При цьому людина сама

активно бере участь в освоєнні норм соціальної поведінки та міжособистісних відносин, у придбанні умінь і навичок, необхідних для успішної реалізації відповідних соціальних ролей і функцій [4, с. 185].

Соціальна адаптація дітей з інвалідністю в порівнянні з звичайними дітьми має свої особливості. Це відбувається тому, що труднощі таких людей пов'язані не лише з відчуттям фізичного обмеження і дискомфорту, переживанням втрати своїх можливостей, але й з тим негативним ставленням, із яким вони стикаються, з особливостями у своєму найближчому оточенні. З інвалідністю асоціюється не лише фізична чи психічна неспроможність. Уявлення про людину з інвалідністю як про індивіда, який багато чого не може робити, який потребує допомоги інших, викликає найчастіше почуття жалю, що заважає такій людині включатися в соціальні взаємовідносини. І щоб уникнути такого ставлення, вона спілкується лише з подібними до себе [1, с. 72].

За таких умов одним із головних наслідків інвалідності є переміщення людини в особливу соціальну групу, особливою ознакою якої є її ізолюваність, а домінуючою характеристикою інваліда є перерва в соціалізації, що призводить до соціальної бездіяльності, відчуження чи навіть деградації. Цей процес можна назвати психічними і соціальними дезадаптаціями. На нашу думку, щоб уникнути цього, необхідно створювати умови для соціально-педагогічної адаптації.

Інтеграція дитини у відкрите суспільство – це по суті вища мета реабілітації людей з обмеженими можливостями, у яких за багатьма специфічними проблемами окривається загальнолюдська проблема становлення дитини як особистості. Соціальна адаптація, профілактика дезадаптацій і реабілітація даної групи людей – це проблеми суспільства, а не окремого індивіда, котрий має невідповідність з нормою. Це стосується і закладів освіти. Інтегративне навчання закладає нові умови діяльності викладачів та студентів, воно сприяє активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Принципами інтегративного навчання є формування цілісної системи знань та наукового світогляду, орієнтація навчання на вимоги сучасного суспільного розвитку, безперервність навчання.

На сучасному етапі суттєву роль у реформуванні освіти відіграють інтегративні процеси, вони охоплюють усі галузі діяльності суспільства. Завдання удосконалення змісту сучасної освіти тісно пов'язані з вирішенням проблеми наукового обґрунтування інтегративного підходу до навчання, особливо студентів з інвалідністю.

Одним з ефективних шляхів вирішення проблеми інформаційного перевантаження студентів є саме інтеграція як засіб узагальнення, систематизації, ущільнення та якісного оновлення знань [1, с. 72].

Головна проблема дитини з інвалідністю полягає у: порушенні її зв'язку зі світом; обмеженій мобільності, бідності контактів з однолітками й дорослими; обмеженому спілкуванні з природою; недоступності ряду культурних цінностей, а іноді й елементарної освіти [8, с. 96].

Соціальна ізоляція дітей перешкоджає формуванню в багатьох із них активної життєвої позиції, стійкої позитивної самооцінки, «базового» почуття довіри до навколишнього світу, достатньої мотивації і навичок спілкування. Результатом чого є їх

замкнутість, відгородженість від людей, що посилює соціально-психологічну дезадаптацію. Основний блок соціально-психологічних проблем дітей із інвалідністю складають труднощі в спілкуванні. Будучи соціальною істотою, людина постійно відчуває потребу в спілкуванні з іншими людьми, що визначає потенційну безперервність спілкування як необхідної умови життєдіяльності. При індивідуальному навчанні (вдома) дитина сильно обмежена в спілкуванні з однолітками, наявний контакт з вузьким родинним колом. Вчителі, що відвідують її, недостатньо вимогливі, все це призводить до соціальної ізоляції, виникають серйозні труднощі в подальшому спілкуванні та професійній спрямованості. Ряд соціально-психологічних досліджень вказують на те, що наслідками недостатнього комунікативного рівня особистості є зниження комунікативної активності, ініціативності, занижена самооцінка, негативне ставлення до людей. Соціалізація дітей із порушеннями опорно-рухового апарату найчастіше ускладнюється зміною соціальних зв'язків, стереотипів, ціннісних орієнтацій та настановлень, що викликають соціально-психологічну напруженість, яка негативно впливає на процес соціалізації і спричиняє труднощі та проблеми, які дитина нездатна самостійно перебороти. Окремі соціально-психологічні проблеми можуть бути пов'язані з родиною й особливостями сімейного і соціального виховання, з референтною групою однолітків. Наприклад, дитина вдома знаходиться під підвищеною увагою з боку дорослих, а будуючи в колективі серед звичайних дітей, вона відчуває фрустрацію з приводу того, що не може приймати рівноправної участі в діяльності дитячого колективу через своє захворювання. Тому її взаємини зі звичайними дітьми найчастіше носять характер підпорядкованості. Як правило, у дитини невелика кількість друзів, вона займає пасивну життєву позицію, поступово виникає комплекс із вторинних порушень. Звичайно вторинні порушення легше піддаються корекції, оскільки обумовлені соціальними факторами, але бажано уникати умов їх виникнення.

До особистісно-психологічних проблем відносять, по-перше, наявність фізичних вад. Зовнішнє вираження фізичного дефекту спричиняє виникнення психологічного бар'єру в спілкуванні та взаємодії як зі сторони оточення, так і зі сторони дітей. Оскільки дитячий період характеризується підвищеною чутливістю до будь-яких фізичних, особливо зовнішньо виражених недоліків. Власний фізичний дефект дитина із порушеннями опорно-рухового апарату негативно переживає в кілька разів сильніше, ніж у будь-який інший віковий період. По-друге, у дітей з фізичними вадами можливі різноманітні інтелектуальні порушення від легких до важких форм. Чим важче те чи інше інтелектуальне порушення, тим більше ускладнюється або порушується процес їх соціалізації. По-третє, різні мовленнєві дефекти, наприклад, дизартрія, брадилалія і таке інше можуть виникати внаслідок органічних, психогенних чи соціально-психологічних причин. Вищенаведені психологічні бар'єри деяким чином взаємопов'язані між собою. Деякі фізичні вади можуть спричиняти мовленнєві дефекти, наприклад, коли параліч уражає центральний чи периферичний відділ мовленнєвого аналізатора. Інтелектуальні порушення також визивають фізичні та мовні розлади [6, с. 80].

Другу групу складають соціальні проблеми, які пов'язані з безпосереднім соціальним оточенням дитини. По-перше, наявність хворої дитини в сім'ї спричиняє порушення механізмів її функціонування. Наприклад, поява неповної сім'ї частіше

всього через відсутність батька або виховання дитини бабусяю, неадекватний стиль виховання і таке інше. Також збільшення сімейних конфліктів, які виникають на ґрунті проблем хворої дитини. По-друге, часто психологічні проблеми визивають обмеження в спілкуванні з однолітками. Зовнішні фізичні недоліки, інтелектуальні відхилення та мовні дефекти обмежують та порушують процес спілкування дитини зі звичайним однолітками, значно зменшують кількість товаришів та друзів. Коло інтересів та рівень знань здорових дітей і дітей з порушеннями опорно-рухового апарату в підлітковому віці дещо відрізняються. Для підлітків із фізичними вадами (в силу їх певної соціальної ізоляції) характерна певна інфантильність.

І по-третє – вплив системи спеціальних закладів на процес соціалізації дитини із фізичними вадами. Спеціальні навчальні заклади здебільшого є закритого типу, що знов обмежує спілкування зі здоровими однолітками. Навчання в цих закладах настільки змінене, що не завжди відповідає звичайним умовам життя людини.

Є два підходи до інтеграції дітей з інвалідністю у суспільство. Перший підхід передбачає пристосування дитини з інвалідністю до входження в суспільство, його адаптацію до наявних навколишніх умов. Другий підхід припускає, крім підготовки інваліда до входження в суспільство, підготовку суспільства до прийняття інваліда.

Сергій Іванович Уліганець, як один з методів соціальної адаптації дітей з інвалідністю пропонує безбар'єрний туризм. Так, безбар'єрний туризм (туризм для осіб з фізичними і розумовими вадами, туризм для сліпих, туризм для глухонімих, туризм для людей з інвалідністю, інвалідний туризм, реабілітаційний туризм, корекційно-освітній туризм, доступний туризм, туризм для людей з інвалідністю) – це різновид туризму, спрямований на задоволення рекреаційних потреб осіб з інвалідністю. Даний проект націлений в першу чергу на дітей-інвалідів та їх сімей, та на людей з особливими потребами котрі займаються творчістю. Люди з інвалідністю різних груп і нозологій з різних районів області та члени їх сімей – це ті люди, на покращення життя яких спрямовано проект, керівники владних та бізнесових структур, широка громадськість, на зміну психології яких спрямовується дія проекту [7, с. 17-18].

З позиції діяльнісного підходу до соціалізації дітей з інвалідністю необхідно створити умови для поступового засвоєння дітьми соціально значущого досвіду поведінки, норм культури спілкування з оточуючими людьми, моральної та трудової культури. Проблеми соціальної адаптації та реабілітації дітей з інвалідністю вирішуються в умовах цілеспрямованого соціально – педагогічного впливу через їх включення в доступні області побутової, індивідуальної та суспільно значущої діяльності з урахуванням особистих інтересів і можливостей дітей.

Перетворення, що відбуваються в суспільному житті нашої країни, суттєво змінюють об'єктивні умови соціалізації дітей з інвалідністю. До останнього часу робота щодо соціалізації дітей з інвалідністю здійснювалася головним чином через систему загальноприйнятих засобів спілкування.

У числі найбільш часто зустрічаються протиріч у дітей з відхиленнями у розвитку можуть бути розбіжності між потребами в спілкуванні і труднощами в їх реалізації, в неадекватному бажанні мати друга, подругу, брати участь в іграх з звичайними однолітками, вчитися в спеціальній, а не у звичайній школі і багато інших. Треба мати на

увазі, що названі й інші протиріччя, що виникають у дітей, що мають життєві обмеження, можуть протікати більш болісно і гостро, ніж у звичайних дітей, причому багато з них не можуть їх вирішити самостійно. При успішному вирішенні внутрішніх суперечностей, що виникають у дітей з інвалідністю життєдіяльності, особистість дитини розвивається без ускладнень, у разі ж невдач, конфлікти дитини з навколишнім середовищем поглиблюються.

Таким чином, рушійною силою психічного розвитку дитини є постійний дозвіл протиріч між виникає потребою в нових формах спілкування, взаємин з людьми і старими способами їх вирішення.

Успішна реалізація завдань з соціальної реабілітації дітей з інвалідністю передбачає глибоке знання обліку на практиці як основних факторів та умов, від яких залежить ефективний розвиток психіки, так і рушійних сил цього розвитку, а для цього їм потрібна допомога дорослих.

Діти з інвалідністю, не виявляють інтересу до предметів, явищ і подій, які їх оточують, оскільки не відчують потребу в пізнанні. Це призводить до того, що з віком їх життєвий досвід виявляється вкрай бідним, те ж саме можна сказати про словниковому запасі. Крім того, від своїх однолітків такі діти відрізняються ослабленим увагою і пам'яттю: їм складно (а часом зовсім неможливо) концентрувати свою увагу, важко відтворювати почутий текст, оскільки багато чого для них в оповіданні незрозуміло і не пов'язане логічними ланцюжками. За часту дітям з інвалідністю буває важко визначити колір, особливо, якщо необхідно розрізнити відтінки. Якщо поставити перед такою дитиною п'ять кубиків різних кольорів і попросити взяти якийсь один певного кольору, то, в більшості випадків, дитина не впорається із завданням. Те ж стосується форм предметів. Таким дітям важко орієнтуватися як у просторі, так і в часі. У дітей практично не розвинена уява. Їм чуже фантазування. Їхні інтереси примітивні, діяльність пасивна. У них немає прагнень, планів, задумів. Мислення дітей з інвалідністю також має свої специфічні особливості. Як відомо, воно відбувається у формі таких операцій, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстракція. Але у дітей даної категорії всі перераховані вище операції сформовані недостатньо і мають своєрідні риси [4, с. 186].

До речі, діти з інвалідністю частіше не усвідомлюють, що рівень їх розвитку та вміння не відповідають рівню інших дітей, вони не здатні критично оцінити свою діяльність, вони не розуміють власних невдач, що виключає прагнення до вдосконалення, досягненню конкретних цілей. При цьому дуже часто це не вина дітей які мають інвалідність, а швидше за все вчителів та педагогів, що не дають дитині з інвалідністю також навантаження, що отримують звичайні діти.

Що стосується емоційної сфери такі діти відрізняються неглибокими переживаннями, поверхневими емоціями, а, в окремих випадках, і зовсім їх відсутністю. Такі діти можуть бути інертні і мляві, а можуть, навпаки, проявляти підвищену збудливість і навіть агресію. Іноді їх емоції можуть бути абсолютно неадекватними [4, с.187].

На думку К.П. Лазаренко та Т.М. Михайлік, соціалізація дітей з інвалідністю – це не лише опіка, турбота про них, але й сукупність заходів, які допомагають дитині стати впевненою у своїх силах, сприяють її власній активності. Педагогічна умова

забезпечення ефективності комплексної реабілітації та соціалізації дітей з порушеннями опорно-рухового апарату пов'язана з оптимізацією діяльності суб'єктів регіонального реабілітаційного середовища, яка ґрунтується на комплексному, особистісно орієнтованому підході, щодо надання медико-соціальної, психологічної, педагогічної допомоги дітям з інвалідністю шляхом використання педагогічних технологій, що забезпечують урахування особливостей інвалідів та сприяють їхній соціальній захищеності [2, с. 409].

Таким чином, процес соціалізації та адаптації дітей з інвалідністю в порівнянні з звичайними дітьми є ускладнений саме характером інвалідності, що і повинно впливати на вироблення методик успішної соціальної адаптації з врахуванням особливостей інвалідності.

Варто зауважити, що відповідні фахівці які працюють з дітьми із інвалідністю зобов'язані правильно відноситися до дитини із інвалідністю, тобто, як до цілком звичайної дитини. Не дозволяти собі як відповідному відповідальному фахівцеві цієї галузі, потурання та занадто поблажливе відношення до дитини із інвалідністю та виділення дитини з поміж інших звичайних дітей.

Особливу увагу потрібно приділяти дітям, у яких наявні лише опорно-рухові розлади здоров'я (йде мова лише про розлади здоров'я, де інтелект є повністю збережений), до таких дітей потрібно використовувати достатньо дисципліноване виховання та відношення, цілком серйозні бесіди, що стосується будь-якого питання. Давати для них відповідальні завдання та включати дитину з інвалідністю у різні види занять, де є конкуренція. Мається на увазі, що конкуренція завжди дає нам поштовх на перемоги, розвитку та удосконалення. Тому таким чином, дитині з інвалідністю важче зробити якусь справу порівняно із звичайною дитиною, але не зважаючи чи на важкість та незручність, дитина з інвалідністю автоматично старається повторити те, що робить звичайна дитина. В результаті дитина з інвалідністю виросте цілком адаптованою та успішною особистістю.

Також, відповідну роботу потрібно проводити перш за все з батьками, щодо правильного виховання дітей з інвалідністю. Тобто, дитину з інвалідністю взагалі заборонено виховувати в тому дусі, що держава чи суспільство щось комусь повинна, а навпаки, вкладати в свідомість дитини те, що дитина зобов'язана прикладати всі необхідні зусилля для свого розвитку, та стати корисною для держави і отримати достойне хороше майбутнього. Що не мама, тато чи інші члени родини, а лише дитина несе відповідальність за своє вчора, сьогодні та завтра. І тільки від неї залежить, яким воно буде для неї.

Висновок. Дітки з інвалідністю, по своїй природі інтелектуального розвитку порівняно з іншими звичайними дітками розвиваються та дорослішають швидше, ніж їхні однолітки. По-перше, за рахунок втрати деяких функцій у дитини з інвалідністю, ми в багатьох дітей можемо спостерігати якісь таланти чи інші здібності. Наприклад, у дитини з порушенням зору може бути надзвичайно розвинена увага, голос, або слух. І такі хороші приклади успішної соціальної адаптації та соціалізації, на щастя є не поодинокі.

Слід наголосити на тому, що від виховання дитини, залежить її майбутнє, а особливо це стосується дітей із інвалідністю. Тобто, мається на увазі те, що звичайні діти які зростають у гіперопіці, доволі важко адаптуються до сучасного суспільства та у середовищі, особливо серед своїх однолітків у дитинстві, не говорячи про діток із інвалідністю.

Література:

1. *Гладиш М.О.* Соціально-педагогічна адаптація молоді з обмеженими можливостями в процесі інтегративного навчання / М.О. Гладиш // Вісник Запорізького національного університету: [зб. наук. ст.] / Держ. вищ. навч. закл. «Запоріз. нац. ун-т». – Запоріжжя: 2008. Педагогічні науки, № 1, 2008. – С. 70-74.
2. *Лазаренко К.П., Михайлік Т.М.* Особливості адаптації дітей-інвалідів з патологією опорно-рухового апарату / К.П.Лазаренко, Т.М. Михайлік // Медицина третього тисячоліття: збірник тез міжвузівської конференції молодих вчених та студентів, Харків, 20 січня 2015 р. / Харківський національний медичний університет. – Харків, 2015. – С. 408–409.
3. *Міщук Л.І.* Інклюзивна освіта як умова соціалізації дітей-інвалідів у процесі навчання / Л.І. Міщук // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2012. – № 5. – С. 139-142.
4. *Примак О.Я.* Соціальна адаптація дітей з обмеженими можливостями на заняттях гуртка «Зернятко» / О.Я. Примак // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2014. – Вип. 26. – С. 185-189.
5. *Соболь Є.Ю.* Загальні аспекти соціально-психологічної адаптації інвалідів у соціумі / Є.Ю. Соболь // Право і Безпека. – 2012. – № 5. – С. 237-241.
6. *Турубарова А.В.* Соціально-психологічні проблеми соціалізації підлітків із особливими освітніми потребами / А.В. Турубарова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 2. – С. 77-81
7. *Уліганець С.І., Хоменко К.А.* Соціальна адаптація людей з особливими потребами за рахунок залучення їх до туристичної діяльності / С.І. Уліганець, К.А. Хоменко // Сучасні тенденції розвитку туризму: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції: збірник тез доповідей. – Миколаїв: ВП «МФ КНУКІМ», 2014. – Ч. 1. – С. 17-19.
8. *Черкашенко В.О.* Соціально-педагогічні проблеми соціалізації дітей з обмеженими можливостями / В.О. Черкашенко // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2014. – № 2. – С. 92-103.

УДК 141.201.1:378.124 (73+430)

Розпутна М.В.
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

ЗНАЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ВЧИТЕЛІВ У ФОРМУВАННІ ПОГЛЯДІВ ДЖОНА ДЬЮЇ НА НІМЕЦЬКУ КЛАСИЧНУ ФІЛОСОФІЮ І ПОЛІТИКУ

В статі розглядається ранній період Джона Дьюї, його вступ до університетів, час до самостійного викладання філософії. Продемонстровано, що ще із університету у